

Kohtuasi C-88/24

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

2. veebruar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Fuenlabrada (Fuenlabrada esimese astme kohus nr 1, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

31. jaanuar 2024

Hageja:

A.B.D.

Kostja:

Bankinter Consumer Finance, E.F.C., S. A.

Põhikohtuasja ese

Vaba tagasimaksega krediitkaart – Ebaõigus – Ebaõiglase laadi hindamine – Võimaliku tühisuse tuvastamise tagajärjed

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikkel 267 – Eelotsusetaotlus tõlgenduse saamiseks – Ebaõiglase tingimuse tühisuse tagajärjed – Täiendav hüvitis tarbijale – Sanktsioonid – Sanktsioonide proportsionaalsus – Ebaausad kaubandustavad – Tarbija krediivõimelisuse hindamine – Krediidi kulukuse aastamäär – Krediidi kulukuse aastamäära esitamata jätmise või lisaelduste märkimata jätmise – Tagajärjed

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 on vastuolus selline riigisisese õiguse kohtulik tõlgendus, mille kohaselt on krediidasutusel õigus

nõuda tarbijalt krediidilepingu tühisuse tuvastamise korral lisaks makstud kapitali tagasimaksmisele ja alates tagasinõude saamisest seadusjärgse viivitusintressi tasumisele ka krediidisätetest tulenevaid seadusjärgseid intresse alates sätete jõustumisest?

2. Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 on vastuolus selline riigisisese õiguse kohtulik tõlgendus, mille puhul laiendatakse ebaõigluse kontrolli hinna piisavusele, ja mille kohaselt ei saa tarbija nõuda krediidilepingu tühisuse tuvastamise korral krediidasutuselt täiendavat hüvitist lisaks selle summa tagasisaamisele, mis krediidiandjalt saadud kogusummat arvestades ületab krediidi põhisummat?

3. Kui tuvastatakse tingimuse või lepingu tühisus selle ebaõiglase laadi või krediidiandjal lasuvate kohustuste rikkumise tõttu, siis kas direktiividest 93/13, 87/102 ja 2008/48 lähtuvalt on proportsionaalne sanktsioon see, kui krediidiandjat kohustatakse tasuma tarbijale hüvitist, mis ei ole mingil juhul väiksem kui seadusjärgne intress, millele on lisatud viis protsendipunkti või lepingujärgne intress, kui see on seadusjärgsest intressist suurem, millele on omakorda lisatud viis protsendipunkti?

4. Kas direktiivi 2008/48 artiklitega 8 ja 23 on vastuolus riigisisese õiguse selline tõlgendus, mille kohaselt juhul, kui krediidiandja ei täida tarbija krediidivõimelisuse hindamise kohustust, välistab ainuüksi see, et ette on nähtud halduslikud sanktsioonid, võimaluse tuvastada krediidilepingu tühisus või kohaldada mõnda muud tsiviilõiguslikku tagajärge?

5. Kas vaba tagasimaksega krediitkaardi pikendatava krediidiga makseviisi ebaõigluse hindamisel võib vastavalt direktiivi 93/13 artikli 3 lõikele 1 ja artikli 4 lõikele 1 olla üks hinnatav element see, et müüja või teenuste osutaja ei ole pakkunud tarbijale võimalust valida kuu lõpus tehtavate tagasimaksetega kaarti, mis on tootevalikus samuti olemas, või see, et müüja või teenuste osutaja on suunanud tarbija valima pikendatava krediidiga makseviisi, seades müüja või teenuste osutaja huvid tarbija parimatest huvidest ettepoole?

6. Kas tähtajatu krediidilepingu selguse ja arusaadavuse hindamisel võib vastavalt direktiivi 93/13 artikli 4 lõikele 2 olla üks hinnatav element see, et krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel on jäetud välja lisaeldused, mille põhjal seda arvutatakse, või et neid eeldusi ei ole lepingus endas mainitud?

7. Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 ning direktiivi 87/102 artikliga 15 ja direktiivi 2008/48 artikliga 23 on vastuolus riigisisene õigusnorm, mille kohaselt juhul, kui lepingus esitatud teabes ei ole mainitud krediidi kulukuse aastamäära või selle arvutamise lisaeldusi, võib krediidasutus nõuda tarbijalt kokkulepitud tähtaegadel seadusjärgset intressi?

Viidatud liidu õigusnormid

- Nõukogu 22. detsembri 1986. aasta direktiiv 87/102/EMÜ tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta, mida on muudetud nõukogu direktiiviga 90/88/EMÜ, artikli 1a lõige 7 ja artikkel 15.
- Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2011/83/EL, põhjendused 10 ja 24, artikli 3 lõige 1, artikli 4 lõiked 1 ja 2, artikli 6 lõige 1, artikli 7 lõige 1, artikkel 8, artikli 8a lõige 1 esimene taane ja artikkel 23.
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/2161, artikli 6 lõige 1, artikli 7 lõige 1 ja artikli 11a lõige 1.
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, mida on muudetud komisjoni direktiiviga 2011/90/EL, põhjendused 31 ja 43 ning artikli 5 lõike 1 punkti g alapunkt i ja lõige 5, artikkel 8, artikli 10 lõiked 2 ja 4, artikkel 13, artikli 19 lõike 5 esimene lõik, artikkel 23, artikli 30 lõige 2 ja I lisa II osa punkt e.
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, mida on muudetud direktiiviga 2023/2673, artikkel 16e.
- Euroopa Keskpanga 22. jaanuari 2021. aasta määrus (EL) 2021/379 krediidiasutuste ja rahaloomeasutuste sektori bilansikirjete kohta (uuesti sõnastatud) (EKP/2021/2), II lisa 2. osa, instrumendiliikide tabel, varade kategooria, punkt 2 (laenud) alapunktid 1b ja 1c.
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/2225, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2008/48/EÜ, põhjendused 35, 41 ja 73 ning artikli 9 lõike 2 punkt g, artikkel 18 ja artikkel 31.

Viidatud riigisisese õigusnormid

- Tsiviilseadustik (Código Civil), artikli 6 lõige 3, artikkel 1303 ja artikli 1896 esimene lõik.
- 23. juuli 1908. aasta seadus liigintressiga krediidilepingute tühisuse kohta (Ley sobre nulidad de los contratos de préstamos usurarios), artikkel 3.

- 10. jaanuari 1991. aasta seadus 3/1991 ebaausa konkurentsi kohta (Ley 3/1991 de Competencia Desleal), artikkel 7.
- 23. märtsi 1995. aasta seadus 7/1995 tarbijakrediidi kohta (Ley 7/1995 de Crédito al Consumo), artikkel 13.
- 24. juuni 2011. aasta seadus 16/2011 tarbijakrediidilepingute kohta (Ley 16/2011 de contratos de crédito al consumo), artikli 10 lõike 3 punkt g, artikli 14 lõige 2, artikli 16 lõike 2 punkt g, artikli 21 lõige 2, artikkel 25, artikkel 34 ja I lisa.
- 4. märtsi 2011. aasta seadus 2/2011 jätkusuutliku majanduse kohta (Ley 2/2011 de Economía Sostenible, artikkel 29).
- 6. veebruari 2013. aasta määrus ECC/159/2013, millega muudetakse 24. juuni 2011. aasta seaduse 16/2011, tarbijakrediidilepingute kohta, I lisa II osa (Orden ECC/159/2013 por la que se modifica la parte II del anexo I de la Ley 16/2011, de 24 de junio, de contratos de crédito al consumo).
- Hispaania Keskpanga 7. septembri 1990. aasta ringkiri 8/1990 (Circular 8/1990 del Banco de España).

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Hageja A.B.D sõlmis 17. mail 2003 krediitkaardilepingu kostjaga, kelleks on krediidasutus Bankinter.
- 2 Kaardil (edaspidi „esmane kaart“) olid järgmised omadused:
  - a) tegemist oli pikendatud krediidiga (*extended card debt*) kaardiga, vastavalt kategooriate tabelile, mis on esitatud määruse (EL) 2021/379 II lisa 2. osa instrumendiliikide tabeli varade kategooria punkti 2 (laenud) alapunktis 1b (nimelt pikendatud krediit). Kuumakse oli 5% kasutuses olevast summast, minimaalselt 30,05 eurot, kuigi hagejal oli võimalik vahetada telefoni teel makseviisi muu protsendi (enam kui 5%) või muu kindla summa vastu;
  - b) tegemist oli tähtajatu krediitkaardiga;
  - c) tegemist oli vaba tagasimaksega (*revolving*) krediitkaardiga, vastavalt määruse (EL) 2021/379 II lisa 2. osa instrumendiliikide tabeli varade kategooria punkti 2 (laenud) alapunktile 1c (vaba tagasimaksega krediit);
  - d) kaardi krediidilimiidi määras kindlaks krediidasutus. Lisaks oli kaardi nominaalne kuuintress 1,52 % ja krediidi kulukuse aastamäär 19,82%. Lepingus ei ole märgitud, millistele lisaeldustele tähtajatu lepingu puhul krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel tuginetakse.

- 3 Samuti ei ole kostja tõendanud, et ta oleks hinnanud eelnevalt hageja krediitvõimelisust. Lepingus on märgitud ainult see, et tegemist on pensionäriaga, kes saab 486 eurot invaliidisuspensionini; on abielus, kus kehtib varalahusus; talle kuulub üks eluase ja veel kaks deebet-/krediitkaarti.
- 4 Teisalt on Bankinteri kaartide eeskirjades („Reglamento de las Tarjetas de Crédito Bankinter“) nähtud ette kaht tüüpi kaardid: ühe kaardi puhul tehakse makse kuu lõpus, teise puhul on tegu pikendatud krediidiga (esmane kaart on viimati nimetatud tüüpi). Hagiavaldusest järeldeb, et kostja ei pakkunud hagejale kuu lõpus tehtava maksega kaarti ja kostja ei ole tõendanud vastupidist.
- 5 Hageja sõlmis 18. märtsil 2021 uue tähtajatu ja pikendatava krediitkaardilepingu (edaspidi „teine kaart“), mille kaardi krediidilimiit oli 6200 eurot ja mis oli pikendatavat tüüpi. Kaardi nominaalne kuuintress oli 16,38% ja krediidi kulukuse aastamäär 17,67%. Hageja sõlmis teise kaardi lepingu internetis. Veebiliideses tõsteti vähem esile kuu lõpus tehtavate tagasimaksetega kaarti ja rohkem oli esile tõstetud seda tüüpi tagasimaksetega kaarti, nagu esialgne kaart, st pikendatud krediidiga kaarti, mille suhtes kehtivad uued tingimused. Hageja valis uued tingimused: fikseeritud summa 100 eurot ja minimaalne tagasimakse 3% kasutatud summast. Hageja väidab, et õigussuhe on sama ja teine kaart on lihtsalt esmase kaardi muudatus.
- 6 Hageja esitas 17. märtsil 2023 Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Fuenlabradale (Fuenlabrada esimese astme kohus nr 1, Hispaania) kostja vastu hagiavalduse.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 7 Hageja palub esimese võimalusena tühistada intresse ja makseviisi käsitlev tingimus („tagasimaksesüsteem“), kuna see on direktiivi 93/13/EMÜ mõttes ebaõiglane. Hageja väidab, et lepingu tingimused on loetamatud ning lisaks pole tegemist selgete ja arusaadavate tingimustega (need ei ole „lähipaistvad“). Hageja palub teise võimalusena tühistada tasumata nõude sissenõudmistasu tingimuse, kuna see on samuti loetamatu või ebaõiglast laadi. Hageja palub mõlemal juhul kohaldada tühisuse tagajärjena tsiviilseadustiku artiklit 1303.
- 8 Kostja vaidleb hageja nõuetele vastu.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

Sissejuhatavad märkused

- 9 On võimalik, et Hispaania kohtud ei kohalda riigisisest õigust viisil, mis on kooskõlas direktiiviga 93/13/EMÜ ja tarbijakrediitdilepingute direktiividega (direktiiv 87/102/EMÜ, direktiiv 2008/487/EÜ ja üleminekuperioodil direktiiv (EL) 2023/2225).

- c) tsiviilseadustiku artikli 1896 esimene lõik, mille kohaselt „isik, kes on vastu võtnud alusetu makse ja käitunud seejuures pahauskselt, peab tasuma kapitali puhul seadusjärgset intressi või saadud või saadaolevad viljad, kui need tekivad saadud asjast“.
- 13 Kohtupraktikas, mis toetab lepingute tühisuse tuvastamist vabade tagasimaksete kui makseviisi läbipaistmatuse tõttu, leitakse, et suhe lõpetatakse vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 1303 (nt Audiencia Provincial de Madridi (Madridi provintsi kohus) 26. oktoobri 2023. aasta otsus 466/2023, punkt 25.^a a, ES:APM:2023:16355). Tsiviilseadustiku artikli 1303 kohaldamine ei ole olnud problemaatiline, kui mõni konkreetne krediitingimus tunnistatakse ebaõiglaseks nii, et kogu lepingu tühisust ei tuvastata. Kui aga tuvastatakse kogu lepingu tühisus, tuleneb artiklist 1303 vastastikune tagasitühtmine, mille puhul lisaks sellele, et müüja või teenuste osutaja tasub osamaksete intressid ja kulud, on ka krediisaja kohustus tasuda intressid, mille arvestamist alustatakse krediidi kasutuselevõttust. Mõlema poole kohustused ja intressid tasu arvestatakse võrdväärsetes ulatuses (näiteks Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 8. märtsi 2023. aasta otsus 356/2023, ES:TS:2023:1097). Siiski ei ole vastastikune *restitutio in integrum* kooskõlas kohtuotsuse Bank M. praktikaga.
- 14 Liigkasuvõtmise seaduse artiklis 3 piirdatakse omakorda krediidi tasuta (intressideta) krediidiks muutmisega, aga selles ei käsitleta täiendavat hüvitist, millele tarbijal on õigus. Kohtupraktikas kohaldatakse artiklit sõna-sõnalt ilma muid erisusi lubamata (Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 10. jaanuari 2024. aasta otsus 20/2024, ES:TS:2024:19).
- 15 Lisaks omistab Hispaania õiguses täiendavate tagastuste (intresside) kord kaalu alusetu makse saaja pahausklikkusele; konkreetsemalt tuleneb see tsiviilseadustiku artikli 1896 esimese lõigu jaotisest „Alusetult tasuta tagasimaksmine“. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) leiab põhimõtteliselt, et tsiviilseadustiku artikkel 1303 reguleerib vastastikuste soorituste tagasitühtmist, aga kui palutud on tagastada maksed, mille on tingimuse tõttu, mille tühisus on tuvastatud, saanud kolmas isik (näiteks notari- ja registreerimistasud), on kohus samuti sedastanud, et „selleks, et tagada direktiivi nimetatud artikli 6 lõike 1 tõhusus intresside osas, mis tuleb tasuda summalt, mille tarbija peab saama, tuleb kohaldada analoogia alusel tsiviilseadustiku artiklit 1896, kuna tingimuse ebaõiglaseks tunnistamine on võrreldav kehtestaja pahausklikkusega“ (Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 19. detsembri 2018. aasta kohtuotsus 725/2018, ES:TS:2018:4236). Teise kohtupraktika suuna puhul (Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 25. novembri 2011. aasta kohtuotsus 842/2011, ES:TS:2011:7981) oldi seisukohal, et tarbijakaitset käsitlevate õigusaktide rikkumisest tulenev tühisus „muudab tarbijate tasuta alusetuks ja tagastatavaks“.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et tsiviilseadustiku artikkel 1303 on arveldamist käsitlev ülelihtsustatud õigusnorm („tehniline lünk“). Seetõttu tuleb samuti ja eelkõige võtta siinkohal arvesse alusetult makstud summade tagasimaksmist käsitlevaid õigusnorme, kuna nimetatud normid – kuivõrd need

näevad ette vaheteo soorituse saaja hea- ja pahausklikkuse alusel – võimaldavad tingimuse või lepingu tühisuse eest vastutava müüja või teenuste osutaja asjakohasemat kohtlemist, piirates tema õigust hüvitise saamisele. Tegelikult on 24. juuni 2011. aasta seaduse 16/2011, tarbijakrediidilepingute kohta (edaspidi „seadus 16/2011“), artikli 25 pealkirja „Alusetult tasutud summad“ all nähtud ette tarbija õigus saada miinimumhüvitist, kusjuures tegemist on eriseadusega, mis on tsiviilseadustikust ja liigkasuvõtmise seadusest hilisem.

- 17 Selles kontekstis on Euroopa Kohus asunud seisukohale, et liikmesriikide ülesanne on määrata oma riigisiseses õiguses kindlaks normid, kuidas lepingus sisalduva tingimuse ebaõiglus tuvastatakse ja kuidas selle tuvastamise konkreetset õiguslikud tagajärjed väljenduvad. See järeldus peab siiski võimaldama taastada õigusliku ja faktilise olukorra, milles asjaomane tarbija oleks olnud, kui seda ebaõiglast tingimust ei oleks olemas olnud, tekitades eelkõige **õiguse nõuda asjaomaselt ettevõtjalt** ebaõiglase tingimuse alusel **alusetult saadud tagastamist**. Nimelt ei tohi asjaolu, et liikmesriigi õigus täpsustab tarbijatele direktiiviga 93/13 tagatud kaitset, muuta selle kaitse sisu (30. juuni 2022. aasta otsus Credit Bulgaria (C-170/21, EU:C:2022:518), punkt 43).
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab samuti, et süüdi oleva müüja või teenuste osutaja ilmajätmine tarbijalt intresside sissenõudmise võimalusest tuleneb tsiviilseadustiku artikli 1896 esimese lõigu *a sensu contrario* tõlgendamisest. See lahendus ühtib Euroopa tasandi ühtlustamise ettepanekutega tagasitaitmise kohta ebaseaduslike lepingute puhul („Principles of European Contract Law“ artikkel 15:104 koostoimes artikliga 15:102) ja on kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga.

Kolmas eelotsuse küsimus. Tarbijakrediidi direktiivid ja sanktsioonide proportsionaalsus

- 19 Hispaania õiguses on seaduse 16/2011 artiklis 25 („Alusetult tasutud summad“) nähtud ette järgmist: „1. Krediidilepingu alusel alusetult saadud summalt hakatakse kohe arvestama seadusjärgset intressi. Kui lepingujärgne intress on seadusjärgsest suurem, arvestatakse koheselt esimest. 2. Kui summa tasuti alusetult krediidiandja tahtluse või hooletuse tõttu, on tarbijal õigus nõuda põhjustatud kahju hüvitamist, mis ei ole mingil juhul väiksem kui seadusjärgne intress, millele on lisatud viis protsendipunkti või lepingujärgne intress, kui see on seadusjärgsest intressist suurem, millele on omakorda lisatud viis protsendipunkti“. 23. märtsi 1995. aasta tarbijakrediidi seaduse 7/1995 (edaspidi „seadus 7/1995“) artikli 13, mis oli seaduse 16/2011 eelkäija, sõnastus oli peaaegu samasugune.
- 20 Need õigusnormid on direktiivi 87/102 artikli 15 mõttes krediidiandja suhtes rangemad kui liigkasuvõtmise seadus või tsiviilseadustik. Need sätted on rangemad ka direktiivi 93/13 artikli 23 mõttest.

- 21 Lisaks, nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, peab liikmesriigi kohus kohaldama riigisisest õigust võimalikult suures ulatuses nii, et oleks võimalik välja selgitada kõik tagajärjed, mis riigisisese õiguse kohaselt tulenevad lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamisest, et saavutada selle direktiivi artikli 6 lõikes 1 ette nähtud tulemus, nimelt et ebaõiglane tingimus ei oleks tarbijale siduv (30. mai 2013. aasta kohtuotsus Jörös, C-397/11, EU:C:2013:340, punktid 52 ja 53). Teisest küljest tuleb direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõiget 2 tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kes lahendab selle direktiivi tähenduses krediitdilepingust tulenevaid krediitidivõimelisuse kriteeriume käsitlevat vaidlust, peab **omal algatusel** kontrollima, kas kõnealuses sättes ette nähtud teabe esitamise kohustus on täidetud, ning otsustama, millised liikmesriigi õigusnormidest tulenevad tagajärjed on selle kohustuse rikkumisel, tingimusel et karistused vastavad nimetatud direktiivi artiklis 23 esitatud nõuetele (7. novembri 2019. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, punkt 69).
- 22 Siiski on Hispaania kohtud seaduse 7/1995 artikli 13 ja seaduse 16/2011 artikli 25 kohaldamisel kõhelnud. Tundub, et koos tsiviilseadustiku inertsist kohaldamisega avaldab mõju ka krediitandjale rakendatav väidetavalt ebaproportsionaalne sanktsioon, eriti juhul, kui leitakse, et krediitandja tegutses pahauskselt. Seaduse 16/2011 sõnastus tuleneb muudugi seadusest 7/1995, mis võeti vastu kõrgemate intressimäärade kontekstis. Ent muudes valdkondades on liidu õiguses nähtud ette isegi koormavamad sanktsioonid.
- 23 Neil asjaoludel tekib küsimus, kas nende õigusnormide kohaldamine on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas.
- Neljas eelotsuse küsimus. Tsiviilõiguslikud sanktsioonid krediitdivõimelisuse hindamata jätmise korral*
- 24 Euroopa Kohus on otsustanud, et direktiivi 2008/48 artikleid 8 ja 23 tuleb tõlgendada nii, et need kohustavad liikmesriigi kohut analüüsima **omal algatusel**, kas on rikutud krediitandja lepingueelset kohustust hinnata tarbija krediitdivõimelisust, mis on ette nähtud selle direktiivi artiklis 8, ja toimida vastavalt riigisiseses õiguses selle kohustuse rikkumise puhuks ettenähtule, tingimusel, et sanktsioonid vastavad artikli 23 nõuetele (5. märtsi 2020. aasta kohtuotsus OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, punkt 46).
- 25 Kuigi käesolevas asjas puudus sellisena kohustus hinnata esmase krediitkaardi lepingu sõlmimise kuupäeval tarbija krediitdivõimelisust, on liidu ja riigisiseses õiguses (ka vaba tagasimaksega kaartide puhul) kehtestatud dünaamiline kohustus, mis rakendub uuesti enne krediidi kogusumma märkimisväärset tõstmist. Aastate jooksul on esmase krediitkaardi krediitlimiiti märkimisväärselt muudetud ilma, et kostja tõendaks, et ta on krediitdivõimelisust hinnanud. Lisaks oli kaheldav, kas kõnesolevad krediitkaardid olid hageja isiklikku ja majanduslikku olukorda arvestades talle sobivad.

- 26 Krediidivõimelisuse hindamise kohustuse rikkumise kohta on Hispaania õiguses nähtud ette haldussanktsioonid (seaduse 16/2011 artikkel 34), mis on siiani olnud ainult teoreetilised ja ebatõhusad, aga pole nähtud ette tsiviilõiguslikke sanktsioone, vähemalt mitte sõnaselgelt. Siiski peavad krediidivõimelisuse hindamise kohustuse täitmata jätmisega kaasnema tsiviilõiguslikud sanktsioonid. Euroopa Kohus leiab, et selleks, et sanktsioon oleks tõhus ja hoiatav, tuleb jätta rikkujad ilma toime pandud rikkumistega kaasnevatest rahalistest eelistest. Samuti ei taga selline sanktsioon piisavalt tõhusalt tarbijate kaitset ülemäärase võlakoormuse ja maksejõuetuse riski eest – kaitse, mida on soovitud tagada direktiiviga 2008/48 –, kuivõrd neil ei ole toimet olukorras, kus tarbijale on antud krediidilepingu alusel krediiti direktiivi artiklit 8 rikkudes (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479).
- 27 Lisaks leiab Euroopa Kohus, et direktiivi 2008/48 artikleid 8 ja 23 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui juhul, kui krediidiaandja on rikkunud oma kohustust hinnata tarbija krediidivõimelisust, on krediidiaandjale riigisisese õiguse kohaselt määratav sanktsioon tarbijakrediidilepingu tühisus ja kokkulepitud intressi saamise õiguse kaotamine, isegi kui pooled on lepingu täies ulatuses täitnud ja tarbijale ei ole selle rikkumise tõttu kahjustavaid tagajärgi kaasnenud (11. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus *Nárokuj*, C-755/22, EU:C:2024:10, punkt 52).
- 28 Tundub, et selles mõttes ei ole Hispaania õigus direktiiviga 2008/48 kooskõlas, sest selles ei ole nähtud krediidivõimelisuse hindamata jätmise eest ette tsiviilõiguslikke tagajärgi.

Viies küsimus. Ebaausad kaubandustavad

- 29 Kostja ei tõenda, et ta pakkus esmase krediitkaardi lepingu sõlmimisel hagejale kuu lõpus tehtavate tagasimaksetega krediitkaarti. Tundub, et kostja pakkus ainult pikendatud krediidiga kaarti. Direktiiv 2008/48 ei kohusta tegelikult pakkuma muid makseviise peale vabade tagasimaksete (*revolving credit*). Direktiivi kohaselt on kohustuslik ainult selle artikli 5 lõikes 5 ja artikli 10 lõikes 4 osutatud kinnitus ning direktiivi 2023/2225, milles tõesti kohustatakse erinevaid võimalusi pakkuma, üleminekuperiood alles kestab. Ent kostja teguviis võib olla ebaaus, sest see on eksitav. Tegelikult on teatavates õigussüsteemides kehtestatud kohustus teha ka alternatiivne tähtajalise krediidipakkumine (näiteks prantsuse õiguskord; vt *Code de la consommation*'i artiklit L 312 62). Hispaanias on probleemi eest juba hoiatatud: „üksused ei peaks vaikimisi valima lepingus krediiditagastamiseks ette nähtud miinimumsummat“ (Hispaania Keskpank, „Proyecto de Guía de transparencia del crédito revolving 2023“ („Vaba tagasimaksega krediiditagastamisest käsitleva 2023. aasta juhendi projekt“), kättesaadav: <https://www.bde.es/wbe/es/entidades-profesionales/operativa-gestiones/consultas-publicas/consultas-publicas-banco-espana/>).

- 30 Kuigi direktiiv (EL) 2023/2673 ei ole käesolevas asjas kohaldatav, võiks samuti pidada nimetatud direktiivi põhjenduse 41 mõttes „ebaõiglaseks“ kasutajaliidese valikuvariantide disaini teise krediitkaardi lepingu sidevahendi teel sõlmimise puhul, kuna valikuvariandid suunavad tarbija tegema valikuid või tegevusi, millest on kasu kauplejale, aga mis ei pruugi olla tarbija huvides, kuna kui tarbijal palutakse teha mingi otsus, ei esitata valikuid neutraalsel viisil – näiteks antakse teatud valikutele visuaalsete, kuuldavate või muude komponentide abil suurem kaal.
- 31 Teisalt on Euroopa Kohus juba otsustanud, et kaubandustava ebaaususe tuvastamine direktiivi 2005/29 tähenduses kujutab endast üht asjaoludest, millele pädev kohus võib muu hulgas tugineda, kui ta hindab direktiivi 93/13 mõttes selliste lepingutingimuste ebaõiglust, mis käsitlevad kaubandustava, mis kajastub müüjat või teenuste osutajat ja tarbijat siduvas lepingus (10. juuni 2021. aasta kohtuotsus *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479).

Kuues ja seitsmes eelotsuse küsimus. Krediidi kulukuse aastamäära arvutamine

- 32 Vastavalt direktiivi 2008/48 artikli 10 lõikele 2: „Krediidilepingus täpsustatakse selgelt ja kokkuvõtlikult järgmine: [...] g) krediidikulukuse aastamäär ja tarbija poolt makstav kogusumma, mis on arvutatud krediidilepingu sõlmimise ajal; märgitakse kõik kõnealuse määra arvutamiseks kasutatud eeldused“. Direktiivi 2008/48 artikli 19 lõike 5 esimeses lõigus on nimelt sätestatud: „Vajaduse korral võib krediidikulukuse aastamäära arvutamisel lähtuda I lisa esitatud lisaeldustest.“
- 33 Tähtajatu krediidi, sealhulgas vaba tagasimaksega krediidi kohta lisati komisjoni 14. novembri 2011. aasta direktiiviga 2011/90/EL, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/48/EÜ I lisa II osa, milles sätestatakse lisaeldused krediidi kulukuse aastamäära arvutamiseks, direktiivi 2008/48 I lisa II osasse punkt e. Direktiivi 2011/90 lisaeldused võeti Hispaania õigusse üle sõna-sõnalt. Seaduse 16/2011 artiklis 21 on omakorda sätestatud, et kui lepingu dokument ei sisalda krediidi kulukuse aastamäära, taandub tarbija kohustus sellele, et ta peab kokkulepitud tähtaegade jooksul tasuma seadusjärgse intressi.
- 34 Euroopa Kohus on sedastanud, et nagu osutavad sisuliselt direktiivi 2008/48 põhjendused 31 ja 43, omab tarbija teavitamine tarbijakrediidi üldkuludest – mis on esitatud ühtse matemaatilise valemi alusel arvutatud määrana – **eriti olulist tähtsust**. Esiteks aitab see teave kaasa turu läbipaistvusele, kuna võimaldab tarbijal võrrelda krediidipakkumisi. Teiseks võimaldab see tarbijal hinnata oma vastutuse ulatust (21. aprilli 2016. aasta otsus *Radlinger ja Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 90). Kohus on samuti sedastanud, et niisugune olukord, kus kõnealune lepingutingimus sisaldab üksnes krediidi kulukuse aastamäära arvutamise matemaatilist valemit, **millele ei ole lisatud** tehte tegemiseks **vajalikke andmeid, tuleb võrdsustada krediidi kulukuse**

aastamäära märkimata jätmisega krediidilepingus (20. septembri 2018. aasta otsus EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 66).

- 35 Euroopa Kohus on samuti sedastanud, et kui krediidilepingus märgitakse tegelikust krediidi kulukuse aastamäärast madalam krediidi kulukuse aastamäär, tuleb [seda] käsitada „eksitava” kaubandustavana direktiivi 2005/29 artikli 6 lõike 1 tähenduses, kui see paneb või tõenäoliselt paneb keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei oleks teinud. Liikmesriigi kohus peab kontrollima, kas see on nii ka põhikohtuasjas. Niisuguse ebaausa kaubandustava tuvastamine on üks paljudest aspektidest, millele pädev kohus võib tarbijale antava krediidi kulu käsitleva lepingu tingimuste ebaõiglust hinnates direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 alusel tugineda (15. märtsi 2012. aasta otsus Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, punkt 47).
- 36 Käesolevas asjas ei väljendatud esmase krediitkaardi lepingus krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel kasutatud eeldusi sõnaselgelt. Leping sisaldas ainult viidet Hispaania Keskpanga 7. septembri 1990. aasta ringkirjale 8/1990. Ka teise krediitkaardi lepingus ei väljendatud krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel kasutatud eeldusi sõnaselgelt. Lepingus viidati aga seaduse 16/2011 I lisas sätestatud valemile, kus eeldused on tõesti kirjas. Kuna krediidiasutused kasutavad neid krediidikulukuse aastamäära arvutamise tingimusi üht või teistmoodi viidates, tuleb täpsustada, kas sellised tingimused on lubatud või eeldab nimetatud teabe saamine, vastupidi, niisugust tegevust, mida ei saa keskmiselt tarbijalt mõistlikult oodata, sest see vajab juba õiguslast uurimistööd (13. juuli 2023. aasta kohtuotsus Banco Santander (ametlikule indeksile viitamine), C-265/22, EU:C:2023:578, punkt 60).
- 37 Lõpetuseks, kuigi krediidi kulukuse aastamäär on olulise tähtsusega ja arvutamise lisaelduste väljajätmine tuleb võrdsustada krediidilepingus krediidi kulukuse aastamäära märkimata jätmisega, tekib küsimus, kas riigisisene õigusnorm, mis lubab krediidiasutusel nõuda sisse sätetest tuleneva seadusjärgse intressi, kahjustab direktiivist 93/13 tulenevat hoiatavat mõju ja tõhusa tarbijakaitse põhimõtet. See õigusnorm ei pruugi olla kooskõlas kohtuotsusest Bank M tuleneva kohtupraktikaga ning lisaks ei pruugi see olla kooskõlas sobivate, tõhusate ja hoiatavate karistustega, mida liikmesriigid peavad riigisiseste sätete rikkumise eest vastavalt direktiivi 2008/48 artiklile 23 kehtestama.
- 38 Küsimus on eriti asjakohane, kuna käesolevas asjas võib kostja intressidest ilmajätmiseks olla vajalik tõlgendada teistmoodi mitte ainult tsiviilseadustikku ja liigkasuvõtmise seadust, vaid lisaks võib olla vaja välistada riigisisese erinormi (*lex specialis*) kohaldamine, milles käsitletakse krediidi kulukuse aastamäära ettenägemisel/väljendamisel tehtud vigadest tulenevaid lepingu puudusi.